

Bemerkninger til Kohts svarbrev av 3. juni 1953 til Georg Hvistendahl.

Koht skriver: "Det er institusjonen, den norske riksstyringa, som flytter bort og som vil halde fram med å vera regjering for Noreg, d.v.s. for eit sjølvstendig rike."

Men et okupert lands flyktende regjering kan vanskelig med rette sies fortsatt å være regjering for et "sjølvstendig rike". Riket er ikke lenger et selvstendig rike i vanlig mening så lenge okupasjonen varer, fordi okupanten har den fulle faktiske makt over land og folk og desuten av folkeretten er tillagt en betydelig lovlig og lovgivende makt, som den flyktede regjering tilsvarende mister. Selv om eksilregjeringen teoretisk beholder suvereniteten over det okuperte område, så er denne suverenitet blitt vesentlig innskrenket sammen med innskrenkningen av lovgivningsretten. Og i intet tilfælde kan en proklamasjon om at "rigsstyringa vil halde fram med å vera regjering for eit sjølvstendig rike" senere med rette utlegges som en proklamasjon om at riket skal fortsette krigen når den samme regjering på samme tid har gitt ordre til at rikets "santlige stridskrefter" skal nedlegge våpene.

Koht skriver: "Når grunngevinga (Nygaardsvolds innstilling) til resolusjonen (proklamasjonen) seier at det forebels er von-
"laust for Noreg å halde fram med krigen etc. "

Men Nygaardsvold bruker i sin innstilling ikke uttrykket "forebels" eller tilsvarende ord. Han sier rett ut og uten reservasjoner at "under disse omstendigheter.... vil det være håpløst for Norge å fortsette krigen".

Koht skriver: "Kunngjeringa låg ferdig føre i statsrådet då resolusjo-
"vart vedteken, ja var i røynda sett opp føre grunnge-
"vinga til resolusjonen".

Men da må Nygaardsvold, som har undertegnet også Kohts innstilling til Kongens proklamasjon, ha lest teksten til proklamasjonen før han skrev sin egen begrunnelse for den - i hvert fall før han fremla denne i statsrådet. Når Nygaardsvold altså har lest teksten til proklamasjonen før han skrev sin egen begrunnelse for den og allikevel uten reservasjon bruker ordene: "vil det være håpløst for Norge å fortsette krigen", så ligger deri at Nygaardsvold dengang må ha oppfattet proklamasjonen bare som en bekjentgjørelse om Kongens og regjeringens flukt, men ikke som en bekjentgjørelse om at Norges rike tiltrods for den totale kapitulasjon skulle fortsette krigen fra utlandet. Nygaardsvolds begrunnelse for proklamasjonen konkluderer da også bare med at det er Kongens og regjeringens reise fra landet som skal bekjentgjøres for folket. Det er betegnende at heller ikke Nygaardsvolds begrunnelse, som jo ikke skulle offentliggjøres, ~~ikke~~ inneholder et eneste ord om at Norge skal fortsette krigen fra utlandet eller at det er grunnen for at Kongen og regjeringen forlater landet. Tvert imot. Grunnen oppgis å være den at det er "håpløst for Norge å fortsette krigen".

Det er også betegnende at heller ikke Kongen sier et eneste tydelig ord i sin interne tale i statsrådet om at Norge skal fortsette krigen. Han taler bare om å reise til et fremmet land og der "fortsette arbeidet for Norges beste". Men å arbeide for Norges beste er ikke noe uttrykk for en beslutning om å fortsette en krig.

Meg bekjent forekom det i statsrådet 7. juni 1940 ikke et eneste skriftlig eller muntlig ord som klart viser at det var besluttet at Norge skulle fortsette krigen. Derimot må det kunne sies at Nygaardsvold har gitt et klart uttrykk for at det ikke var besluttet at Norge skulle fortsette krigen. Regjeringen kunne på det tidspunkt ikke vite noe om hvad England ville tillate den å foreta seg.

Proklamasjonen er holdt i så almindelige vendinger, at den senere ~~har~~ kunnet fortolkes etter behov. Men et folk har i en slik situasjon, ikke minst av strafferettslige grunner, et absolutt krav på tydelige ord som ikke kan missforståes og som senere ikke kan fortolkes etter ønske.

Koht skriver: "General Ruge kapitulerte berre for den krigsmakta "Noreg inna hadde innanlands".

Men det er en påstand etterpå. Det står ingen ting om det i kapitulasjonsdokumentet. Tvert imot. Det står: "Samtlige norske stridskrefter". Og kapitulasjonsbetingelsene forpliktet uttrykkelig hele det norske folk. Hvis Norge på det tidspunkt også hadde hatt stridskrefter utenfor landets grenser som stod under norsk overkommando, og regjeringen samtidig med kapitulasjonen hevder fortsatt å være "regjering for Noreg d.v.s. for eit sjölvstendig rike", så måtte kapitulasjonen, som var beordret av Kongen og regjeringen, nødvendigvis omfatte også disse stridskrefter. Men Norge hadde på det tidspunkt ikke noe som med rimelighet kan kalles stridskrefter i denne forbindelse utenfor landets grenser.

Koht skriver: "Når han (Ruge) i dagsordren sin frå 8. juni serskild "nemnde at nordmenn var med i krigen utafor Noreg, så "var det fordi det var naudsynt å seia at Kongen og "regjeringa hadde norske stridskrefter med seg".

Men det fulgte bare noen ganske få personer med på flukten. Det er ikke stridskrefter i denne forbindelse. Ruge selv nektet å bli med. Regjeringen bad Ruge om å få med symbolske stridskrefter., men Ruge nektet. Han har som vidne uttalt at grunnen til regjeringens anmodning var at Kongen ikke skulle fortape sin rett til å vende tilbake til Norge etter mer enn 6 mdr. opphold i fremmet land. Han kan ikke ha nektet å etterkomme regjeringens anmodning av annen grunn enn at han dengang har følt seg bundet av at den beordrede kapitulasjon skulle omfatte alle norske stridskrefter. Hvis det virkelig var besluttet at Norge skulle fortsette krigen fra utlandet så kunne han ikke ha nektet. Det er betegnende at heller ikke Ruge sa at Norge skulle fortsette krigen utenfor landets grenser, hvilket han meget lett kunne ha sagt, hvis han dengang hadde ment at Kongens proklamasjon fra stats-

statsrådet den 7. juni skulle gi uttrykk for dette. Han meddelte bare at det fantes også nordmenn som var med i striden utenfor landets grenser. Nemlig de frivillige, som den engelske ambasadør i Norge en gang etter 1945 takket offisielt for deres "frivillige" innsats.

Hvad den britiske regjering i propagandahensikt måtte ha sagt i parlamentet den 11. juni 1940 om at "Norway ville halde fram med striden mot Tyskane må være uten enhver rettslig betydning i denne sak.

Hvis en sammenholder en rekke begivenheter og ting i tiden omkring kapitulasjonen såsom:

Den totale kapitulasjon som forpliktet hele befolkningen,
Ruges nektelse av å sende symbolske stridskrefter med til England,
Kronprinsens ønske om å forbli i Norge etter kapitulasjonen,
Kohts forsøk på å skaffe Kongen oppholdstillatelse i Sverige,
Hambros forslag om at regjeringen kunne slå seg ned på Svalbard,
Teksten til Nygaardsvolds innstilling i statsråd 7. juni 1940,
Det svake ordvalg i Kongens proklamasjon og hans tale i statsrådet,
Avisenes ledere etter kapitulasjonen,
Biskop Berggravs opprop etter kapitulasjonen,
Offentlige uttalelser fra kyndig juridisk hold,
Regjeringens uvisshet om hvad England ville tillate den å gjøre,
Administrasjonsrådets og annen norsk bistand ved utbyggingen av flyplasser for tyskerne etc. etc.
så fremkommer et temmelig klart bilde av at regjeringen etter kapitulasjonen ved flukten til England opprindelig bare kan ha tat sikte på å opprettholde regjeringsnavnet, men ikke på at Norge skulle fortsette krigen.

Dette med Norges fortsatte krig utenfor landets grenser må nødvendigvis være kommet til på et senere tidspunkt etter regjeringens flukt.

" Feskjær ", juni 1953.

Georg Hvistendahl